

BOGANMELDELSE

Musikterapi

Teori Uddannelse Praksis Forskning

En håndbog om musikterapi i Danmark

Lars Ole Bonde (red.)
2014. *Musikterapi. Teori Uddannelse Praksis Forskning. En håndbog om musikterapi i Danmark.* Klim. 545 sider.
Pris 389 kr.

Anmeldt af **Sven-Erik Holgersen**, Lektor, PhD, Danmarks Institut for Pædagogik og Uddannelse (DPU), Aarhus Universitet, Kbh. Kontakt: svho@edu.au.dk

Håndbogen er en stærkt omarbejdet og udvidet efterfølger til den tidligere grundbog *Musikterapi: Når ord ikke slår til. En håndbog i musikterapiens teori og praksis i Danmark.* (Bonde, Pedersen & Wigram 2001). Den foreliggende håndbog er disponeret i syv hovedkapitler:

1. Introduktion til musikterapi
2. Musikterapiens teoretiske grundlag
3. Udvalgte musikterapeutiske retninger og metoder
4. Musikterapi i praksis: Kliniske og andre arbejdsområder
5. Musikterapeutisk forskning og evidens-baseret praksis
6. Uddannelsen af musikterapeuter i Danmark
7. Musikterapi: Ressourcer og materialer

Indledningen (1.1) om idéhistoriske forudsætninger for musikterapi er en rigtig appetitvækker, der også rummer poetiske anslag.

Det er i sig selv en interessant historie, der fortælles om etableringen af musikterapi som praksis- og forskningsfelt i Danmark (1.2) ikke mindst, fordi udviklingen har fundet sted med imponerende hastighed. En lille håndfuld pionerer begyndte at udvikle musikterapeutisk praksis i 1960'erne. I 1982 blev uddannelsen i musikterapi etableret ved Aalborg Universitetscenter, og i 1994 blev Musikterapiklinikken oprettet i et samarbejde mellem Aalborg Universitet (AAU) og Aalborg Psykiatriske Sygehus. Siden 1996 har uddannelsen i musikterapi været 5-årig med bachelor- og kandidatuddannelse. Sideløbende med uddannelsen blev der fra 1980'erne opbygget et stærkt forskningsmiljø og etableret en international forskerskole. I 2012 åbnede 'Center for Dokumentation og Forskning i musikterapi' (CEDOMUS), og på AAU's campus i København åbnede efter- og videreuddannelsen 'Professionsrettet Musik-anvendelse' (PROMUSA).

Mens der siden 1970'erne er sket en markant reduktion af det videnskabelige personale (VIP) i musikvidenskab på universiteterne i København, Aarhus og Aalborg og endnu mere markant i musikpædagogik på DPU (Aarhus Universitet Campus Emdrup, den tidligere Danmarks Lærerhøjskole), er antallet af fastansatte VIP i musikterapi ved AAU stot og roligt vokset (9 VIP i 2014).

Forskellige definitioner (1.3) af musikterapi – og dem er der mange af – er interessante, fordi de afspejler fagets tilblivelse og faglige spændvidde, herunder den væsentlige distinktion mellem behandling af sygdom og fremme af helse.

Forholdet mellem musikterapi og musikpædagogik (1.4) er af særlig interesse, fordi fagområderne har forskellige mål samtidig med, at de udfolder sig inden for et kontinuum. Hermed er der lagt op til præsentation af de mange forskellige musikterapeutiske retninger, metoder og teknikker, som omtales i kap. 3.

I kapitel 2 udfoldes *Musikterapiens teoretiske grundlag*, og man kunne fristes til at tale om musikterapier, blot for at understrege, hvor forskelligartede tilgange, der er tale om. Mange forskellige stofområder præsenteres i dette 115 sider lange kapitel. Det er generelt fyldige og veltilrettelagte fremstillinger, men der er også meget at holde sammen på for læseren. Af samme grund kunne det have været fint på dette sted med et introducerende overblik over de forskellige vidensområder, som *Musikterapiens teoretiske grundlag* bygger på og måske en forklaring på, hvorfor stoffet er disponeret på netop denne måde. Introduktionen til kapitlet i bogens indledning (på side 15) er for kortfattet til at kunne give læseren dette indledende overblik.

Musikpsykologi står centralt som en del af det teoretiske grundlag for musikterapi

(2.1), og musikpsykologiske grundlagsproblemer omtales kortfattet med henvisning til en mere udfoldet behandling i bogen *Musik og menneske – Introduktion til musikpsykologi* (Bonde 2009).

Kapitlet om Musik i kroppen og hjernen (2.1.1) lukker op for mange temaer, som hver især kunne være interessante at forfølge. Efter en kort introduktion til forskellige dele af hjernen, følger en række korte indblik i resultater fra hjerneforskning, som er relevante i forhold til især oplevelse af musik. Det er en vanskelig opgave at gøre rede for dette omfattende og komplicerede område på kun 17 sider, og den omfattende brug af neurologisk terminologi er ikke umiddelbart til støtte for forståelsen. Måske er det snarere tænkt som stikord til videre læsning? Selv om den præsenterede viden kan ses som en del af musikterapiens teoretiske grundlag, savner man som læser at få forklaret de mulige implikationer for musikterapi.

Musikterapeutisk musikforståelse (2.1.2) er af grundlæggende betydning for, hvordan man forstår musikterapeutisk virksomhed – noget tilsvarende kan siges om musikpædagogik. Kapitlet trækker på en tidligere fremstilling (Bonde 2009) og omfatter Bondes præsentation af to teoretiske modeller med reference til Even Ruud og Ken Bruscia. Her bliver man som læser inviteret til at tage stilling, og spørgsmålet om, hvad musik er eller kan være i forskellige sammenhænge forbliver centralt gennem store dele af bogen.

Den kortfattede og præcise præsentation af terapiteorier (2.2) giver et fint overblik og grundlag for at kunne skelne forskellige terapeutiske retninger og sætte dem i relation til musikterapi.

Relationsbaserede og psykodynamiske psykologiske teorier (2.3) spænder fra psykologiske teorier om relationsteori over selvpsykologi og psykodynamisk teori til kommunikativ

musikalitet og legeteori. Krydshenvisninger til andre kapitler bidrager til at skabe sammenhæng og overblik for læseren.

Med kapitlet om Transpersonlig og integral psykologi (2.4) beskrives fænomenet 'overgivelse' og overskridende bevidsthedstilstande. Bevidsthed er et mangfoldigt begreb, og fremstillingen af Ken Wilbers spektrumteori er klagørende for, hvordan man med den kan nå til en dybere og mere omfattende forståelse af det, der her kaldes 'ændrede bevidsthedstilstande', herunder transpersonlige og spirituelle oplevelser.

Kapitel 2 afsluttes med redegørelse og eksemplificering af begreberne analogi og metafor, der dels trækker på allerede præsenterede teorier og dels viser fremad til omtale af musikterapeutiske retninger og metoder i kapitel 3. Musikeksemplerne illustrerer ikke bare den taxonomi for musik til terapeutisk brug, som præsenteres i en tabel, men udgør i sig selv interessante analyser, der vidner om, at forfatteren (Lars Ole Bonde) har baggrund i musikvidenskab.

I kapitel 3 bevæger vi os videre fra grundlagsteorier til *Udvalgte musikterapeutiske retninger og metoder*. Her diskuteres det, hvad der kendetegner en musikterapeutisk retning eller 'skole' til forskel fra en bestemt metode. En lignende diskussion om teori og metode på forskellige niveauer findes inden for musikpædagogik, hvor en musikpædagogisk konception (fx Kodály-konceptionen) kan realiseres med forskellige metoder. Formålet hermed er ikke at give et overblik over alle eksisterende retninger, for det ville være helt uoverkommeligt, men snarere at beskrive væsensforskellige retninger, der danner afsæt for en række metoder. Først præsenteres 5 overordnede og internationalt anerkendte retninger: Guided Imagery and Music, analytisk orienteret musikterapi,

Nordoff/Robbins (skabende) musikterapi, kognitivt-adfærdsorienteret musikterapi og samfundsmusikterapi. Herefter gives en række eksempler på anvendte musikterapeutiske metoder. Kapitlet giver til sidst korte indblik i områderne musikmedicin, musik og healing samt musik og helse.

Hele denne omfattende håndbog bærer tydeligt præg af at være skrevet af forskere, der trækker på viden fra egen praksis. Dette gælder ikke mindst kapitel 4, der er viet *Musikterapi i praksis: kliniske og andre arbejdsområder*. Selv om det er fremgået flere gange tidligere i bogen, at musikterapi er et meget omfattende og stadigt ekspanderende fagområde, så inviteres læseren nu ind i 15 forskellige praksisområder, der er rettet mod forskellige typer af problemer og målgrupper. Musikterapeutiske praksisser retter sig mod psykiske og somatiske lidelser eller funktionsnedsættelser, aldring og senhjerne-skade, musikterapi i den palliative (lindrende) indsats samt mennesker med psykosociale problemstillinger. Det sidste område er i sig selv meget omfattende og forskelligartet: flygtninge, familiebehandling, stressramte, udsatte børn og unge.

Fremstillingerne af de enkelte praksisser bliver levendegjort med cases, og der henvises i alle delkapitlerne til dokumentation og forskningsmæssig evidens. Dette gør bogen særdeles anvendelig også for interesserede læsere uden baggrund som musikterapeut.

Mens musikterapi tidligere måske især blandt lægfolk blev forbundet med behandling af psykiske lidelser som fx personlighedsforstyrrelser, autisme, depression og angst, vidner områder som sund aldring, musikterapi med flygtninge og ikke mindst det afsluttende (4.7) *Musikterapi som selvudvikling* om, at musikterapi også sigter mod at fremme helse. Dette er inden for de senere

år desuden blevet manifesteret gennem etableringen af 'Senter for Musikk og Helse' ved Norges musikkhøgskole, der har stået bag en række publikationer om musik og helse.

Som det siges i sammenfatningen af kapitel 4, kommer der hele tiden nye arbejdsområder til, og der er i stigende grad tale om tværfaglige områder. Eksempler som musik i institutioner, i folkeskole og musikskole samt resocialisering af indsatte i fængsler har tydeligt funktioner, der overlapper musikpædagogik.

Indledningen til kapitel 5 om musikterapeutisk forskning er tankevækkende, fordi formuleringen går imod den herskende tendens til og knæfald for videnskabeliggørelse på alle niveauer af uddannelsessystemet: "*Forskning er en form for viden, men bestemt ikke den eneste, og heller ikke nødvendigvis den vigtigste vidensform*" (Bonde 2014, s.407). Den efterfølgende nuancerende diskussion udfolder en række centrale begreber om forskning, og som sådan er dette kapitel nok primært rettet mod studerende, men det er interessant og oplysende læsning også for alment interesserede. Forskellige typer af forskning diskuteres, og i forlængelse af redegørelsen i kapitel 1 beskrives udviklingen af musikterapeutisk forskning i Danmark og det internationale Forskerprogram i Musikterapi ved Aalborg Universitet.

Assessment og evidensbaseret musikterapi (5.4-5.5) er meget centrale temaer for musikterapeuter, og derfor har de en naturlig plads i en håndbog.

Beskrivelsen af kandidatuddannelsen i musikterapi og Professionsrettet musikanvendelse (PROMUSA) i kapitel 6 tegner et interessant billede både for professionelle, der ansætter eller samarbejder med musikterapeuter og for potentielle ansøgere til uddannelserne samt

for den alment interesserede. Det er stærke og velfunderede uddannelser både teoretisk og praktisk, og de perspektiveres kort med udblik til musikterapiens udvikling i de andre nordiske lande.

Det afsluttende kapitel 7 om Musikterapi: Ressourcer og materialer henviser til tidsskrifter, forskningsdatabaser og andre internet-ressourcer, m.v.

En række lyd eksempler på den medfølgende CD dokumenterer cases og eksempler, som er beskrevet i håndbogen.

Der er henvisning til yderligere materiale – herunder den samlede litteraturliste for håndbogen – på bogens hjemmeside: www.klim.dk/musikterapi.htm.

Sammenfattende er håndbogen en meget grundig og anvendelig indføring i musikterapi som forsknings- og praksisfelt, og den vil have værdi for mange andre end musikterapeuter, der ligesom dem beskæftiger sig med såvel behandling som personlig udvikling.